YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)
7 päivänä toukokuuta 1997 *

Asiassa C-223/95,

jonka Finanzgericht Hamburg (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

A. Moksel AG

vastaan

Hauptzollamt Hamburg-Jonas

ennakkoratkaisun maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1) 8 artiklan 1 kohdan ja EY:n perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. C. Moitinho de Almeida sekä tuomarit L. Sevón (esittelevä tuomari), C. Gulmann, J.-P. Puissochet ja M. Wathelet,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— A. Moksel AG, edustajanaan asianajaja Dietrich Ehle, Köln,

— Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion talousministeriön Ministerialrat Ernst Röder,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Klaus-Dieter Borchardt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan A. Moksel AG:n, Saksan hallituksen ja komission 9.1.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.2.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Finanzgericht Hamburg on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 7.6.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 27.6.1995, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla ennakkoratkaisukysymyksen maata-

loustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annetun komission asetuksen (ETY) N:o 3665/87 (EYVL L 351, s. 1) 8 artiklan 1 kohdan ja EY:n perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat A. Moksel AG (jäljempänä Moksel) ja Hauptzollamt Hamburg-Jonas ja joka koskee vientitukien myöntämistä nautojen teurastuksesta saaduille tuotteille.

3 Naudanliha-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 805/68 (EYVL L 148, s. 24) 18 artiklan 1 kohdan mukaan voidaan siinä määrin kuin on tarpeen sallia asetuksessa tarkoitettujen tuotteiden vienti näiden tuotteiden maailmanmarkkinanoteerausten tai -hintojen perusteella, näiden noteerausten tai hintojen ja yhteisön hintojen välinen erotus korvata vientituella.

4 Neuvosto antoi 28.6.1968 asetuksen (ETY) N:o 805/68 18 artiklan nojalla asetuksen (ETY) N:o 885/68 naudanliha-alan vientitukien myöntämistä koskevista yleisistä säännöistä ja niiden suuruuden vahvistamisperusteista (EYVL L 156, s. 2), ja sen 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Vientituki maksetaan, kun on osoitettu, että tuotteet:

— on viety yhteisön ulkopuolelle ja

— että ne ovat yhteisöstä peräisin lukuun ottamatta 7 artiklan mukaisesti päätettyä poikkeusta."

5 Asetuksen N:o 885/68 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Lukuun ottamatta asetuksen (ETY) N:o 805/68 27 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen päätettyä poikkeusta mitään tukea ei myönnetä vietäessä kyseisen asetuksen 1 artiklassa tarkoitettuja tuotteita, joita tuodaan kolmansista maista ja viedään edelleen kolmansiin maihin."

6 Tällä 27 artiklassa säädetyllä menettelyllä tarkoitetaan naudanlihan hallintokomiteaa koskevaa menettelyä.

7 Asetuksen N:o 3665/87, joka on annettu sen viimeisen perustelukappaleen mukaan kaikkien kyseisten hallintokomiteoiden lausuntojen mukaisesti, 8 artiklan 1 kohdassa säädetään, että "[t]ukea myönnetään ainoastaan tuotteille, jotka täyttävät perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan edellytykset".

8 Perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan mukaan tullien sekä määrällisten rajoitusten poistaminen jäsenvaltioiden väliltä koskee jäsenvaltioista peräisin olevia tuotteita sekä sellaisia kolmansista maista tulevia tuotteita, jotka ovat jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa.

9 EY:n perustamissopimuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaan "[k]olmansista maista tulevien tuotteiden katsotaan olevan jäsenvaltiossa vapaassa vaihdannassa, jos tuontimuodollisuuksia on noudatettu ja tuotteista on tässä jäsenvaltiossa kannettu niistä menevät tullit tai vaikutukseltaan vastaavat maksut eikä näitä tulleja tai maksuja ole kokonaan tai osittain palautettu."

10 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että Moksel toi vuonna 1990 maahan tietyn määrän entisestä DDR:stä peräisin olevia nautoja niiden teurastamiseksi Saksan liittotasavallassa passituksen aikana ja ennen niiden jälleenvientiä entiseen Neuvostoliittoon. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjen huomautusten mukaan eläimistä myönnettiin vientitukea entisessä DDR:ssä tuolloin voimassa olleen lainsäädännön nojalla.

11 Saksan liittotasavallassa annettiin 23.4.1990 ja 15.5.1990 näitä nautoja koskevat passitusluvat. Useilla lomakkeisiin valmiiksi painetuilla maininnoilla muistutettiin passitusehdoista ja erityisesti velvollisuudesta pysyttää eläimet tullin varastomenettelyssä siihen saakka, kun liha ja sivutuotteet viedään maasta.

12 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että vietäviksi aiotuista naudoista oli tehty entisen DDR:n tulliviranomaisille tulli-ilmoitukset esittämällä muun muassa vientisopimus, seuranta-asiakirja lähetyksistä Saksan liittotasavaltaan ja kansainvälinen rahtikirja. Entisen DDR:n toimivaltainen tullitoimipaikka oli toteuttanut tarvittavat eläinten vientimuodollisuudet vientisopimuksen liitteellä. Kun eläimet oli 24.5.—22.6.1990 tuotu Saksan liittotasavaltaan, ne esitettiin tämän jäsenvaltion toimivaltaisille tulliviranomaisille, jotka laativat passitusasiakirjan, jonka toimivaltainen päätullitoimipaikka vahvisti leimalla. Tämä asiakirja oli eläinten mukana rajalla olevasta tullitoimipaikasta teurastamolle saakka ja annettiin sen jälkeen asianomaiselle sisäiselle tulliyksikölle luovutettaessa teurastuksesta saadut tuotteet tullivarastoon. Teurastuksen jälkeen annettiin todistus tavaroiden luovuttamisesta tullin varastomenettelyyn.

13 Moksel toteutti 10.1.1991 tullimuodollisuudet viedäkseen teurastuksesta saadut tuotteet entiseen Neuvostoliittoon ja teki 15.1.1991 Hauptzollamt Hamburg-Jonasille vientitukihakemuksen. Mokselin mukaan 1.8.1990 tapahtuneen ns. tosiasiallisen maatalousliiton perustamisen tai ainakin 3.10.1990 tapahtuneen entisen

DDR:n ja Saksan liittotasavallan yhdistymisen seurauksena tavaroiden oikeudellinen asema olisi muuttunut, jolloin niiden olisi pitänyt katsoa olevan yhteisön alkuperää.

14 Tehtyään asiasta tuloksetta oikaisuvaatimuksen Moksel nosti kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, joka lykkäsi asian käsittelyä ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohtaa, sellaisena kuin se on 27.11.1987 annetussa muodossaan ja muutettuna 8.12.1988, tulkittava yhdessä EY:n perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan kanssa siten, että ne koskevat myös sellaisia tuotteita, jotka tuotiin 24.5.—22.6.1990 passitusmenettelyssä jalostamista koskevan poikkeuksen perusteella entisestä DDR:stä Saksan liittotasavaltaan ja vietiin 10.1.1991 kolmanteen maahan?"

15 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy tällä kysymyksellä pääasiallisesti, onko vientitukia myönnettävä vietäessä kolmanteen maahan sellaisten nautojen teurastuksesta saatuja tuotteita, jotka on tuotu passitusmenettelyssä entisestä DDR:stä Saksan liittotasavaltaan hieman ennen Saksan yhdistymistä. Tämän kysymyksen taustalla oleva ongelma koskee yhdistymisen vaikutusta näiden tavaroiden asemaan yhteisötavaroina sekä asetuksen (ETY) N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan kanssa, tarkoitettujen käsitteiden "jäsenvaltiosta peräisin olevat tuotteet" tai "vapaassa vaihdannassa olevat tuotteet" määrittelemiseen.

16 Pääasiaa koskevien tosiseikkojen tapahtuma-ajankohtana tavaroiden alkuperää selvitettäessä sovellettava asetus oli tavaroiden alkuperän käsitteen yhteisestä määritelmästä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 802/68

(EYVL L 148, s. 1). Tämän asetuksen 4 artiklan 1 kohdassa säädettiin seuraavaa: "Tavarat ovat peräisin tietystä maasta, jos ne on tuotettu kokonaan tässä maassa." Tämän asetuksen 4 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaan maassa kokonaan tuotetuilla tavaroilla tarkoitetaan "siellä syntyneitä ja kasvatettuja eläviä eläimiä". *

17 Näin ollen on katsottava, että silloin kun naudat tuotiin passitusmenettelyssä, ne olivat peräisin entisestä DDR:stä eli yhteisöön nähden kolmannesta maasta.

18 Koska nämä naudat tuotiin maahan passitusmenettelyssä, ne eivät olleet vapaassa vaihdannassa yhteisössä, joten ne eivät olisi missään tapauksessa voineet saada yhteisön alkuperää Saksan liittotasavallan alueella.

19 Moksel kiistää kuitenkin, että maahantuotujen tavaroiden osalta olisi annettu passitusluvat, ja väittää sitä vastoin, että ne tuotiin maahan Saksan sisäisen kaupan yhteydessä ilman tullimuodollisuuksia.

20 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen väliseen selvään tehtävien jakoon perustuvan perustamissopimuksen 177 artiklan mukaan yhteisöjen tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan pelkästään kysymyksen yhteisön säädöksen tulkinnasta tai pätevyydestä kansallisen tuomioistuimen sille ilmoittamien tosiseikkojen perusteella (ks. erityisesti asia 104/77, Oehlschläger, tuomio 16.3.1978, Kok. 1978, s. 791, 4 kohta). Kuten tämän tuomion 12 kohdassa on todettu, tässä tapauksessa ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä on täsmennetty, että tullimuodollisuuksia oli noudatettu vietäessä nautoja entisestä DDR:stä samoin kuin tuotaessa niitä tullivalvonnan alaisessa passitusmenettelyssä (varastomenettely) Saksan liittotasavaltaan.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa virallisen käännöksen puuttuessa.

21 Moksel väittää myös, että touko- ja kesäkuussa 1990 entisestä DDR:stä tuodut naudat saivat yhteisön alkuperän Saksan yhdistymisen johdosta viimeistään pantaessa 3.10.1990 täytäntöön Saksan yhtenäisyyden toteuttamisesta 31 päivänä elokuuta 1990 tehty sopimus (BGBl. 1990 II, s. 889).

22 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 40 kohdassa, Saksan yhdistymissopimuksen 10 artiklan vaikutuksesta yhteisön lainsäädäntöä on sovellettava entisen DDR:n alueella 3.10.1990 lähtien, jolloin kyseinen maa yhdistyi Saksan liittotasavaltaan. Entisen DDR:n alueella vapaassa vaihdannassa olevat tavarat ovat vasta tuosta päivästä alkaen yhteisön alkuperää, kun taas ennen tätä päivää DDR:n alueelta viedyt tavarat eivät taannehtivasti voi saada tällaista alkuperää.

23 Tämä ilmenee sitä paitsi myös 24.10.1990 päivätyn kauppaan liittyvää käytäntöä käsittelevän hallintokomitean valtuuskunnille osoitetun komission kirjeen 3 kohdasta, jonka mukaan entisestä DDR:stä tulevat sellaiset tavarat, jotka eivät enää 2.10.1990 olleet vapaassa vaihdannassa tässä maassa, erityisesti koska tullimuodollisuuksia oli noudatettu entisen DDR:n myöntämien vientitukien saamiseksi, eivät ole vapaassa vaihdannassa yhteisössä.

24 Pääasiassa kyseessä olevat naudat eivät siten enää Saksan yhdistymispäivänä olleet vapaassa vaihdannassa entisessä DDR:ssä, koska ne oli viety ennen tätä päivää maasta sen jälkeen, kun vientiä koskevia tullimuodollisuuksia oli noudatettu entisessä DDR:ssä ja kun tämä maa oli maksanut vientituet. Nautojen alkuperä ei siten ole voinut vaihtua Saksan yhdistymisen johdosta. Lisäksi ne on tuotu Saksan liittotasavaltaan passitusmenettelyssä, eivätkä ne siten ole voineet saada yhteisön alkuperää 3.10.1990 tämän jäsenvaltion alueella.

25 Ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava, että asetuksen N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohtaa on tulkittava yhdessä perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan kanssa siten, että nautojen teurastuksesta saadut tuotteet eivät ole yhteisön alkuperää eivätkä vapaassa vaihdannassa yhteisön alueella, eikä niiden osalta sen vuoksi voida myöntää vientitukea, jos kyseiset naudat on viety entisestä DDR:stä ennen Saksan yhdistymispäivää 3.10.1990 sen jälkeen, kun vientiä koskevia tullimuodollisuuksia oli noudatettu entisessä DDR:ssä ja kun tämä maa oli maksanut vientituet, ja tuotu Saksan liittotasavaltaan passitus- ja varastomenettelyssä tarkoituksin jälleenviedä tuotteet kolmanteen maahan.

Oikeudenkäyntikulut

26 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Finanzgericht Hamburgin 7.6.1995 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Maataloustuotteiden vientitukien järjestelmän soveltamista koskevista yhteisistä yksityiskohtaisista säännöistä 27 päivänä marraskuuta 1987 annetun

komission asetuksen (ETY) N:o 3665/87 8 artiklan 1 kohtaa on tulkittava yhdessä EY:n perustamissopimuksen 9 artiklan 2 kohdan kanssa siten, että nautojen teurastuksesta saadut tuotteet eivät ole yhteisön alkuperää eivätkä vapaassa vaihdannassa yhteisön alueella, eikä niiden osalta sen vuoksi voida myöntää vientitukea, jos kyseiset naudat on viety entisestä DDR:stä ennen Saksan yhdistymispäivää 3.10.1990 sen jälkeen, kun vientiä koskevia tullimuodollisuuksia oli noudatettu entisessä DDR:ssä ja kun tämä maa oli maksanut vientituet, ja tuotu Saksan liittotasavaltaan passitus- ja varastomenettelyssä tarkoituksin jälleenviedä tuotteet kolmanteen maahan.

Moitinho de Almeida Sevón Gulmann

Puissochet Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 7 päivänä toukokuuta 1997.

R. Grass

kirjaaja

J. C. Moitinho de Almeida

viidennen jaoston puheenjohtaja